Potilasvakuutuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä potilaalle aiheutuneen henkilövahingon korvaamisesta potilasvakuutuksesta.

Lakia sovelletaan Suomessa annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon sekä ulkomailla annettuun terveyden- ja sairaanhoitoon, jos julkisen terveydenhuollon yksikkö päättää järjestää kansanterveyslaissa (66/1972) ja erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989) säädetyn kunnan järjestämisvastuuseen kuuluvan hoidon ulkomailla ja se on potilaan terveydentilan kannalta välttämätöntä.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *vakuutuksenottajalla* sitä, joka on tehnyt vakuutusyhtiön kanssa vakuutussopimuksen;

2) *vakuutetulla* sitä, jonka hyväksi vakuutus on voimassa;

3) *ryhmävakuutuksella* vakuutusta, jossa vakuutettuina ovat tai voivat olla vakuutussopimuksessa mainitun ryhmän jäsenet;

4) *terveydenhuollon ammattihenkilöllä* terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994) 2 §:ssä tarkoitettua henkilöä;

5) *terveydenhuollon toimintayksiköllä* potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettua terveydenhuollon toimintayksikköä;

6) *terveyden- ja sairaanhoidolla*:

a) potilaan terveydentilan määrittämiseksi sekä hänen terveytensä palauttamiseksi tai ylläpitämiseksi tehtäviä toimenpiteitä taikka muuta käsittelyä, jossa käytetään lääketieteellistä menetelmää tai joka perustuu lääketieteeseen, ja joita suorittavat terveydenhuollon ammattihenkilöt tai joita suoritetaan terveydenhuollon toimintayksikössä;

b) terveydenhuoltolain (1326/2010) 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua;

c) lääkemääräystä edellyttävän lääkkeen toimittamista apteekista;

d) terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain 15 §:n 3 momentissa tarkoitettua kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle muualla kuin terveydenhuollon toimintayksikössä annettua apua;

7) *potilaalla* terveyden- ja sairaanhoitopalveluja käyttävää tai muuten niiden kohteena olevaa henkilöä, veripalvelulain (197/2005) tarkoittamaa veren tai sen osan luovuttajaa, ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain (101/2001) 2 luvussa tarkoitettua elävää luovuttajaa sekä lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain (488/1999) 2 §:ssä tarkoitetun tutkimuksen tutkittavaa;

8) *potilasvahingolla* potilaalle annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä aiheutunutta tämän lain mukaan korvattavaa henkilövahinkoa.

Sellaista ryhmälle tarjottavaa vakuutusta, jossa vakuutetun on osittain tai kokonaan suoritettava vakuutusmaksu (*ryhmäetuvakuutus*), pidetään tätä lakia sovellettaessa yksilöllisenä vakuutuksena.

3 §

Säännösten pakottavuus

Sopimusehto, joka poikkeaa tämän lain säännöksistä vakuutuksenottajan, vakuutetun, vahinkoa kärsineen tai muun korvaukseen oikeutetun vahingoksi, on mitätön, ellei tässä laissa toisin säädetä.

4 §

Vakuutussopimuslain soveltaminen

Potilasvakuutukseen sovelletaan vakuutussopimuslain (543/1994) 3 §:ää, 4 b §:n 1 momenttia, 5 §:n 1, 3 ja 4 momenttia, 5 a ja 5 b §:ää, 5 d §:n 1 momenttia, 7—9 §:ää, 9 a §:n 1 momenttia, 11 §:n 2—5 momenttia, 12, 17 b, 18, 19 ja 22 §:ää, 26 §:n 1 ja 2 momenttia, 35 §:n 1, 2 ja 4 momenttia sekä 38, 41, 45 ja 76—78 §:ää, jollei tässä laissa toisin säädetä. Ryhmävakuutukseen ei kuitenkaan sovelleta vakuutussopimuslain 7 §:ää, 11 §:n 2—5 momenttia sekä 17 b, 19, 38, 41 ja 45 §:ää.

5 §

Potilasvakuutuskeskus

Potilasvakuutuskeskuksesta ja sen toiminnan rahoituksesta sekä hallinnosta säädetään Potilasvakuutuskeskuksesta annetussa laissa (/).

2 luku

Vakuuttaminen ja vakuutusmaksu

6 §

Vakuuttamisvelvollisuus

Terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla yhteisöllä, säätiöllä ja itsenäisellä ammatinharjoittajalla sekä työnantajalla, jonka palvelussa on terveydenhuollon ammattihenkilöitä, on oltava vakuutus tämän lain mukaisen vastuun varalta.

Jos terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoitetaan vastikkeetta, vakuuttamisvelvollisuus on terveydenhuollon ammattihenkilöllä, ellei toimintaa harjoiteta jonkin yhteisön tai säätiön lukuun, jolloin vakuuttamisvelvollisuus on tällä yhteisöllä tai säätiöllä. Vakuuttamisvelvollisuus ei kuitenkaan koske terveydenhuollon ammattihenkilöä siltä osin kun hän antaa 2 §:n 1 momentin 6 kohdan d alakohdassa tarkoitettua apua.

7 §

Vastuunjako vakuutusten välillä

Potilasvahinko korvataan siitä vakuutuksesta, joka oli voimassa silloin, kun potilasvahingon aiheuttanut terveyden- ja sairaanhoito annettiin tai laiminlyönti tapahtui.

Jos potilasvahingon aiheuttaneet vahinkotapahtumat tulevat 1 momentin mukaan korvattavaksi usean vakuutuksen perusteella, vastuu jaetaan vakuutusten välillä sen mukaan, mikä on kunkin toiminnanharjoittajan osuus vahingon aiheutumiseen.

8 §

Vakuutuskirja ja vakuutusehdot

Vakuutussopimuksen päättämisen jälkeen vakuutusyhtiön on ilman aiheetonta viivytystä annettava vakuutuksenottajalle asiakirja, johon on merkitty sopimuksen keskeinen sisältö (*vakuutuskirja*), sekä vakuutusehdot.

Vakuutusyhtiön on toimitettava vakuutusehdot kuukautta ennen niiden käyttöönottoa tiedoksi Finanssivalvonnalle.

9 §

Vakuutuksen voimassaoloaika

Vakuutusyhtiön vastuu alkaa, jollei muusta ajankohdasta ole yksilöllisesti sovittu vakuutuksenottajan kanssa, kun vakuutusyhtiö tai vakuutuksenottaja antaa tai lähettää hyväksyvän vastauksen toisen sopijapuolen tarjoukseen. Vakuutusyhtiön vastuun alkamisajankohtaa ei voi sopimuksin siirtää tätä aikaisemmaksi.

Vakuutusyhtiön vastuu jatkuu vakuutuskauden kerrallaan, jollei vakuutuksenottaja irtisano sopimusta. Ensimmäinen vakuutuskausi on enintään 13 kuukautta ja seuraavat vuoden pituisia.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, vastuun jatkumisesta voidaan sopia toisin, jos kysymyksessä on oikeushenkilö, joka ei huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa tai muun toimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin ole vakuutusyhtiön sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

10 §

Tiedonantovelvollisuuden laiminlyönti

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta laiminlyönyt vakuutussopimuslain 22 §:ssä säädetyn tiedonantovelvollisuuden ja vakuutusyhtiö olisi oikean tiedon saatuaan antanut vakuutuksen korkeampaa vakuutusmaksua vastaan, vakuutusyhtiöllä on siitä tiedon saatuaan oikeus periä korkeampi vakuutusmaksu takautuvasti, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuluvalta vuodelta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta. Jos vakuutusyhtiö olisi antanut vakuutuksen alempaa maksua vastaan kuin oli sovittu, liikaa perittyä maksua ei tarvitse palauttaa.

11 §

Vaaran lisääntymisestä ilmoittamisen laiminlyönti

Jos vakuutuksenottaja on tahallisesti tai huolimattomuudesta, jota ei voida pitää vähäisenä, laiminlyönyt vakuutussopimuslain 26 §:n 1 ja 2 momentissa säädetyn velvollisuuden ilmoittaa vaaran lisääntymisestä ja vakuutusyhtiö olisi oikean tiedon saatuaan antanut vakuutuksen korkeampaa maksua vastaan, vakuutusyhtiöllä on siitä tiedon saatuaan oikeus periä korkeampi vakuutusmaksu takautuvasti, ei kuitenkaan pidemmältä ajalta kuin kuluvalta vuodelta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

12 §

Vakuutuksenottajan oikeus irtisanoa vakuutus

Vakuutuksenottajalla, jonka vakuuttamisvelvollisuus ei ole päättynyt, on oikeus irtisanoa potilasvakuutus ainoastaan silloin, kun vakuutus on otettu toisesta vakuutusyhtiöstä. Jos kysymyksessä on vakuutuksenottaja, joka harjoittaa yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) 4 §:n mukaista luvanvaraista toimintaa, vakuutuksen irtisanomista koskevaan ilmoitukseen on liitettävä todistus uuden vakuutuksen ottamisesta. Vakuutuksenottajan oikeuteen irtisanoa vakuutus sovelletaan muilta osin vakuutussopimuslain 12 §:ää.

13 §

Vakuutusyhtiön oikeus ja velvollisuus antaa vakuutus

Tämän lain mukaisen vakuutuksen voi antaa sellainen vakuutusyhtiö, jolla on oikeus harjoittaa vakuutusyhtiölain (521/2008) tai ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain (398/1995) mukaan vakuutusluokista annetun lain (526/2008) 6 §:ssä tarkoitetun vahinkovakuutusluokan 13 mukaista vakuutustoimintaa Suomessa.

Vakuutusyhtiö, joka harjoittaa potilasvakuutustoimintaa, ei saa kieltäytyä antamasta ja voimassa pitämästä siltä haettua vakuutusta.

Mitä 2 momentissa säädetään, ei koske ryhmä- ja ryhmäetuvakuutuksia.

14 §

Vakuutusmaksujen laskuperusteet

Vakuutusyhtiöllä on oltava vakuutusmaksujen laskuperusteet (*maksuperusteet*), joista ilmenee, miten vakuutusmaksut määrätään. Maksuperusteita on sovellettava yhdenmukaisesti kaikkiin vakuutuksenottajiin.

Maksuperusteet on laadittava siten, että vakuutusmaksut ovat kohtuullisessa suhteessa vakuutuksista aiheutuvien, odotettavissa olevien kustannusten pääoma-arvoon. Vakuutusmaksun määräämisessä on otettava huomioon vahinkoa kärsineiden ja vakuutettujen etujen turvaavuus ja potilasvahinkoriski.

Maksuperusteita voidaan muuttaa kesken vakuutuskauden maksuperusteissa olevan teknisen virheen tai vakuutusyhtiöstä riippumattoman, ennakoimattoman ja maksutasoon olennaisesti vaikuttavan seikan vuoksi.

Vakuutusyhtiön on sovellettava maksuperusteitaan siten, että vakuutuksenottajan on mahdollista saada oikea ja riittävä kuva vakuutusmaksuunsa vaikuttavista tekijöistä.

15 §

Vahinkohistoriatieto

Kun vakuutusyhtiö on saanut vakuutuksen myöntämistä koskevan tarjouspyynnön vakuutuksenottajalta, vakuutusyhtiöllä on oikeus saada Potilasvakuutuskeskukselta tarjouspyynnön kohteena olevasta vakuutuksesta korvattuja vahinkotapahtumia ja korvauksia koskevat tilastotiedot kymmeneltä viimeiseltä täydeltä sekä kuluvalta vakuutuskaudelta. Potilasvakuutuskeskuksen on toimitettava tiedot 14 päivän kuluessa pyynnöstä.

16 §

Viivästyskorko

Vakuutusmaksulle, jota ei ole suoritettu määräaikana, peritään viivästysajalta korkolain (633/1982) 4 a §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko.

Vakuutusyhtiön on maksettava vakuutusmaksun palautuksen viivästyneelle määrälle korkolain 4 a §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukainen vuotuinen viivästyskorko. Viivästyskorkoa maksetaan siitä lukien, kun kuukausi on kulunut maksunpalautukseen oikeuttavan selvityksen saapumisesta vakuutusyhtiölle.

17 §

Vastuun jatkuminen ja maksun ulosottokelpoisuus

Vakuutusyhtiön vastuu ei lakkaa, vaikka vakuutusmaksua ei olisikaan määräaikana suoritettu.

Vakuutusmaksu viivästyskorkoineen on suoraan ulosottokelpoinen. Sen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ryhmävakuutuksia.

18 §

Vakuutusmaksusaatavan vanhentuminen

Vakuutusmaksusaatava vanhentuu lopullisesti viiden vuoden kuluttua sitä seuraavan kalenterivuoden päättymisestä, jona se on määrätty tai maksuunpantu. Jos laskua ei ole lähetetty, vakuutusmaksusaatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua kunkin vakuutuskauden päättymisestä.

19 §

Vakuutusmaksua vastaava maksu

Se, joka on laiminlyönyt 6 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan maksun, joka vastaa kohtuulliseksi katsottavaa vakuutusmaksua siltä ajalta, jota laiminlyönti koskee, ei kuitenkaan pitemmältä ajalta kuin kulumassa olevalta ja viideltä viimeksi kuluneelta kalenterivuodelta.

Mitä 14 ja 16 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös tässä pykälässä tarkoitettuun maksuun.

20 §

Laiminlyöntimaksu

Se, joka on laiminlyönyt 6 §:n mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa, on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksun, joka on enintään kolme kertaa vakuutusmaksua vastaavan maksun

suuruinen. Laiminlyöntimaksun suuruutta määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin tahallisuus ja toistuvuus sekä se, missä laajuudessa terveyden- ja sairaanhoitoa on annettu.

Mitä 16 §:ssä, 17 §:n 2 momentissa ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös laiminlyöntimaksuun.

21 §

Vakuutusmaksua vastaavan maksun ja laiminlyöntimaksun määrääminen

Jos Potilasvakuutuskeskus katsoo, että vakuuttamisvelvollinen on laiminlyönyt vakuuttamisvelvollisuutensa, sen on tehtävä esitys Valtiokonttorille vakuutusmaksua vastaavan maksun sekä laiminlyöntimaksun määräämisestä.

Valtiokonttori määrää 1 momentissa mainitut maksut sekä velvoittaa vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen maksamaan maksut Potilasvakuutuskeskukselle. Maksut voidaan jättää määräämättä vain erityisestä syystä. Päätökseen voi hakea muutosta siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (/) säädetään.

Potilasvakuutuskeskus laskuttaa ja perii 1 momentissa mainitut maksut sen jälkeen, kun Valtiokonttorin päätös on tullut lainvoimaiseksi.

3 luku

Potilasvahingon korvaaminen

22 §

Potilasvakuutuskeskuksen vastuu korvaustoiminnasta

Potilasvakuutuskeskus hoitaa tämän lain mukaisen korvaustoiminnan ja sen on huolehdittava korvauskäytännön yhdenmukaisuudesta.

Potilasvakuutuskeskus korvaa vakuutusyhtiön puolesta potilasvahingon, joka on sattunut vakuutusyhtiön antaman vakuutuksen voimassaoloaikana.

Potilasvakuutuskeskus korvaa lisäksi potilasvahingon, joka on sattunut:

1) terveydenhuollon ammattihenkilön antaessa 2 §:n 1 momentin 6 kohdan d alakohdassa tarkoitettua apua kiireellisen hoidon tarpeessa olevalle;

2) vakuuttamisvelvollisuutensa laiminlyöneen antaman terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä.

23 §

Oikeus korvaukseen

Korvausta suoritetaan henkilövahingosta, jos on todennäköistä, että se on aiheutunut:

1) tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä taikka sellaisen laiminlyönnistä edellyttäen, että kokenut terveydenhuollon ammattihenkilö olisi tutkinut, hoitanut tai muutoin käsitellyt potilasta toisin ja siten todennäköisesti välttänyt vahingon;

2) tutkimuksessa, hoidossa tai muussa vastaavassa käsittelyssä käytetyn terveydenhuollon laitteen, välineen tai tarvikkeen viasta;

3) terveydenhuollon toimintayksikössä potilaan kehoon kiinteästi asennetusta terveydenhuollon laitteesta edellyttäen, ettei laite ole ollut niin turvallinen kuin on ollut aihetta olettaa ottaen huomioon ajankohta, jona laite laskettiin liikkeelle, laitteen ennakoitavissa oleva käyttö ja muut seikat;

4) tutkimuksen, hoidon tai muun vastaavan käsittelyn yhteydessä alkaneesta infektiosta, jollei potilaan ole siedettävä vahinko ottaen huomioon infektion ennakoitavuus, aiheutuneen vahingon vakavuus, käsiteltävänä olleen sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste sekä potilaan muu terveydentila;

5) tapaturmasta tutkimus- tai hoitotoimenpiteen taikka muun vastaavan toimenpiteen yhteydessä tai tapaturmasta sairaankuljetuksen aikana;

6) hoitohuoneiston tai -laitteiston palosta taikka muusta vastaavasta hoitohuoneiston tai -laitteiston vahingosta;

7) lääkkeen toimittamisesta lain tai asetuksen tai niiden nojalla annettujen määräysten vastaisesti;

8) tutkimuksesta, hoidosta tai muusta vastaavasta käsittelystä edellyttäen, että siitä on seurannut pysyvä vaikea sairaus tai vamma taikka kuolema ja seurausta voidaan pitää kohtuuttomana ottaen huomioon vahingon vakavuus, käsiteltävänä olleen sairauden tai vamman laatu ja vaikeusaste, potilaan muu terveydentila, vahingon harvinaisuus sekä vahingonvaaran suuruus yksittäistapauksessa.

Korvausta ei suoriteta lääkkeen aiheuttamasta vahingosta muissa kuin 1 momentin 7 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.

24 §

Korvauksen määrääminen

Korvaus potilasvahingosta määrätään vahingonkorvauslain (412/1974) 5 luvun 2, 2 a—2 d, 3, 4, 7 ja 8 §:n, 6 luvun 1 §:n sekä 7 luvun 3 §:n nojalla, jollei tässä laissa toisin säädetä. Korvausta ei voida sovitella vahingon kärsineen oman myötävaikutuksen perusteella, ellei vahingon kärsineen menettely ole ollut tahallista tai törkeän tuottamuksellista.

Korvausta ei suoriteta vähäisestä vahingosta.

Ansionmenetyksen tai elatuksen menetyksen johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen sijasta voidaan maksaa kertakaikkista pääoma-arvoa vastaava korvaus vain erityisen painavasta syystä.

Kertakaikkinen korvaus lasketaan jatkuvan korvauksen pääoma-arvoa vastaavaksi määräksi ottaen huomioon vahinkoa kärsineen tilastollisin perustein arvioitu odotettavissa oleva elinaika potilasvahingon sattumisajankohtana tai ajankohtana, jolloin jatkuvana maksettu korvaus vaihdetaan kertakaikkisena maksettavaksi. Pääoma-arvon laskentaperusteena käytetään julkisten tilastojen perusteella tehtyä arviota kuhunkin ikä- ja syntymävuosiluokkaan kuuluvien henkilöiden odotettavissa olevasta elinajasta. Korkokantana pääoma-arvojen laskennassa käytetään arviota tulevasta pidemmän aikavälin riskittömästä korosta.

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään potilasvahingon johdosta suoritettavan jatkuvan korvauksen sijasta maksettavan kertakaikkisen korvauksen laskemisperusteista ottaen huomioon, mitä edellä 4 momentissa on säädetty.

25 §

Ammatillinen kuntoutus

Ammatillisesta kuntoutuksesta aiheutuvia kustannuksia korvataan vahinkoa kärsineelle, jonka työkyky tai ansiomahdollisuudet ovat potilasvahingon vuoksi heikentyneet tai, jos on todennäköistä, että vahinkoa kärsineen työkyky tai ansiomahdollisuudet voivat vahingon vuoksi myöhemmin olennaisesti heikentyä.

Kuntoutustarvetta arvioitaessa otetaan huomioon vahinkoa kärsineen ikä, ammatti, aikaisempi toiminta, koulutus, asumisolosuhteet, potilasvahingosta aiheutuvat rajoitukset sekä hänen mahdollisuutensa sijoittua kuntoutuksen päätyttyä työhön tai ammattiin työmarkkinoilla yleisesti noudatetuin ehdoin.

26 §

Ammatillisen kuntoutuksen kustannusten korvaaminen

Ammatillisena kuntoutuksena korvataan kohtuulliset kustannukset sellaisista potilasvahingon vuoksi tarpeellisista toimenpiteistä, joiden avulla vahinkoa kärsinyt potilasvahingon aiheuttamista rajoituksista huolimatta kykenee jatkamaan entisessä työssään tai ammatissaan tai siirtymään uuteen työhön tai ammattiin, josta hän voi saada pääasiallisen toimeentulonsa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimenpiteitä ovat:

1) kuntoutustarvetta ja -mahdollisuuksia selvittävät tutkimukset;

2) työ- ja koulutuskokeilut;

3) työhönvalmennus entisessä tai uudessa työssä;

4) koulutus soveltuvaan työhön tai ammattiin ja tällaisen koulutuksen suorittamiseksi välttämätön peruskoulutus;

5) elinkeinon tai ammatin harjoittamisen tukemiseksi avustus työvälineiden ja työkoneiden hankkimista ja oman yrityksen perustamista tai muuttamista varten;

6) vahinkoa kärsineen käyttöön tarkoitetut apuvälineet ja laitteet sekä niihin rinnastettavat rakenteet, jotka ovat tarpeellisia työtehtävistä suoriutumisessa potilasvahingon aiheuttamat rajoitteet huomioon ottaen;

7) avustus ajoneuvon hankkimiseksi asunnon ja työpaikan välisiä matkoja varten, jos ajoneuvon tarve johtuu potilasvahingon aiheuttamista rajoituksista käyttää yleisiä kulkuneuvoja.

Korvattavia ovat kuntoutuksesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset matkakustannukset, jotka aiheutuvat 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitetuista kuntoutustoimenpiteistä tai opiskelusta, sekä opintovälineistä aiheutuvat kustannukset 4 kohdan mukaisessa koulutuksessa, kustannukset työtapaturma- ja ammattitautiturvan järjestämisestä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta sekä kustannukset tavanomaista tasoa paremmasta apuvälineestä, jos sen käyttäminen parantaa vahinkoa kärsineen työkykyä tai ehkäisee työkyvyn heikentymistä.

Ammatillisena kuntoutuksena pidetään myös kuntoutustarpeen ja -mahdollisuuksien selvittelyaikaa ja kuntoutuksen alkamisen odotusaikaa, kun ne johtuvat 2 momentissa luetelluista toimenpiteistä.

Vahinkoa kärsinyt on velvollinen myötävaikuttamaan ammatillista kuntoutusta koskevan selvittelyn ja kuntoutustoimenpiteiden toteutumiseen.

27 §

Ammatillisen kuntoutuksen ajalta maksettava ansionmenetyskorvaus ja kuntoutuksessa olevan työtapaturma- ja ammattitautiturva

Vahinkoa kärsineellä on oikeus ansionmenetyskorvaukseen ammatillisen kuntoutuksen ajalta. Korvausta ei kuitenkaan makseta siltä ajalta, kun kuntoutus on järjestetty niin, ettei se estä vahinkoa kärsinyttä tekemästä hänelle sopivaa ansiotyötä.

Potilasvakuutuskeskuksen, joka korvaa ammatillisen kuntoutuksen kustannuksia, on otettava työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukainen vakuutus vahinkoa kärsineelle kuntoutukseen sisältyvässä työ- ja koulutuskokeilussa, työhön valmennuksessa ja työharjoittelussa sattuvan vahinkotapahtuman varalta. Kuntoutujan vuosityöansioon ja hänellä

maksettavaan päivärahaan sovelletaan työtapaturma- ja ammattitautilain 278 §:n 2 ja 3 momenttia.

28 §

Jatkuvien korvausten indeksitarkistus

Tämän lain nojalla suoritettavat jatkuvat korvaukset tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain (395/2006) 98 §:ssä tarkoitetulla työeläkeindeksillä.

Ansionmenetyksen ja elatuksen menetyksen määrittämistä varten eri vuosien ansiotulot tarkistetaan kalenterivuosittain vahinkovuoden tasoon työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

29 §

Muiden etuus- ja korvausjärjestelmien vaikutus vahinkoa kärsineen oikeuteen saada korvausta

Vahinkoa kärsineen oikeus korvaukseen on riippumaton siitä, onko hänellä oikeus saada korvausta muun lain nojalla, jollei 2 tai 3 momentista taikka 30 §:stä muuta johdu.

Vahinkoa kärsineellä on oikeus saada korvausta ansionmenetyksestä tai elatuksen menetyksestä vain siltä osin kuin tämän lain mukainen korvaus ylittää muun lain nojalla suoritettavan vastaavan korvauksen tai etuuden. Potilasvakuutuskeskus voi kuitenkin suorittaa vahinkoa kärsineelle myös muun lain nojalla suoritettavan osan korvauksesta tai etuudesta, jos vahinkoa kärsineen toimeentulo muutoin ilmeisesti vaarantuisi.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta ansionmenetyksestä ja elatuksen menetyksestä on riippumaton siitä, onko hänellä oikeus vastaaviin etuuksiin työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainittujen lakien nojalla.

30 §

Muun lain nojalla suoritetun korvauksen vähentäminen

Jos vahinkoa kärsineelle on jo suoritettu korvausta muun lain nojalla, suoritettu korvaus voidaan vähentää tämän lain nojalla suoritettavasta korvauksesta. Myös jo tehdyn korvauspäätöksen perusteella suoritettava, mutta tulevaisuudessa erääntyvä korvauserä voidaan vähentää tämän lain nojalla suoritettavasta korvauksesta.

4 luku

Korvausmenettely ja takautumisoikeus

31 §

Korvausvaatimuksen esittäminen ja vanhentuminen

Vahinkoa kärsineen on esitettävä korvausvaatimus Potilasvakuutuskeskukselle kolmen vuoden kuluessa siitä, kun hän on saanut tietää tai hänen olisi pitänyt tietää vahinkotapahtumasta ja siitä aiheutuneesta vahinkoseuraamuksesta. Korvausvaatimus on joka tapauksessa esitettävä kymmenen vuoden kuluessa vahinkotapahtumasta.

Korvausvaatimuksen tulee sisältää tieto vahinkoa kärsineestä ja hänen osoitteestaan sekä epäillystä vahinkotapahtumasta. Korvausvaatimukseen rinnastetaan ilmoituksen tekeminen vahinkotapahtumasta.

Jos korvausvaatimusta ei esitetä 1 momentissa säädetyssä ajassa, korvauksen hakija menettää oikeutensa korvaukseen. Erityisestä syystä korvausvaatimus voidaan käsitellä myös 1 momentissa säädetyn määräajan jälkeen.

32 §

Korvauksen hakijan velvollisuus antaa selvityksiä

Korvauksen hakijan on annettava Potilasvakuutuskeskukselle sellaiset asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen keskuksen vastuun selvittämiseksi ja joita häneltä kohtuudella voidaan vaatia ottaen myös huomioon keskuksen mahdollisuudet hankkia selvitys.

33 §

Korvausasian selvittäminen ja korvauksen suorittamisen määräaika

Potilasvakuutuskeskuksen on aloitettava korvausasian selvittäminen viipymättä ja viimeistään seitsemän arkipäivän kuluttua asian vireille tulosta.

Potilasvakuutuskeskuksen on suoritettava korvaus tai ilmoitettava, ettei korvausta suoriteta, joutuisasti ja viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut korvausvaatimuksen ja 32 §:ssä tarkoitetut asiakirjat ja tiedot sekä muun riittävän selvityksen.

Jos korvauksen määrä ei ole riidaton, Potilasvakuutuskeskus on kuitenkin velvollinen suorittamaan 2 momentissa mainitussa ajassa korvauksen riidattoman osan.

34 §

Korvauksen suorittaminen vajaavaltaiselle

Potilasvakuutuskeskuksen on ilmoitettava vajaavaltaiselle suoritettavasta vakuutuskorvauksesta vajaavaltaisen kotikunnan holhousviranomaiselle, jos korvauksen kokonaismäärä on suurempi kuin 1 000 euroa ja korvaus käsittää muun suorituksen kuin vakuutustapahtuman aiheuttamien kustannusten tai varallisuuden menetysten korvaamisen.

35 §

Päätöksen perusteleminen ja tiedoksi antaminen

Potilasvakuutuskeskuksen päätöksen perustelemiseen sovelletaan, mitä hallintolain (434/2003) 45 §:ssä säädetään. Korvauksen epäämistä koskevan päätöksen perustelujen tulee sisältää arviointiin pääasiallisesti vaikuttaneet seikat ja näiden seikkojen pohjalta tehdyt johtopäätökset. Korvauspäätöksestä on käytävä myös ilmi, millä tavalla asia voidaan saattaa tuomioistuimen, potilasvahinkolautakunnan tai muun vastaavan elimen käsiteltäväksi. Potilasvakuutuskeskuksen on annettava päätöksensä tiedoksi lähettämällä se vastaanottajalle tämän ilmoittamaan osoitteeseen.

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä lähettää päätös tiedoksi hoidon antaneelle terveydenhuollon ammattihenkilölle, hoidon antaneelle terveydenhuollon toimintayksikölle ja asiatuntijalausunnon antaneelle lääkärille.

36 §

Väärät tiedot vakuutustapahtuman jälkeen

Jos korvauksen hakija on vakuutustapahtuman jälkeen vilpillisesti antanut Potilasvakuutuskeskukselle vääriä tai puutteellisia tietoja, joilla on merkitystä keskuksen vastuun arvioimisen kannalta, hänen korvaustaan voidaan alentaa tai se voidaan evätä sen mukaan kuin olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

37 §

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta ja sen asettamisesta, jäsenistä, hallinnosta ja toiminnan rahoituksesta säädetään liikenne- ja potilasvahinkolautakunnasta annetussa laissa (/).

38 §

Oikeus pyytää ratkaisusuositusta liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Vakuutuksenottajalla, terveyden- ja sairaanhoitotoimintaa harjoittavalla, vakuutetulla, vahinkoa kärsineellä ja muulla korvaukseen oikeutetulla on korvausasiassa oikeus pyytää kirjallisella hakemuksella liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta ratkaisusuositusta vuoden kuluessa Potilasvakuutuskeskuksen päätöksen antamisesta.

Lautakunta ei saa ratkaista asiaa, jos korvausasian tiedetään olevan vireillä tai se on ratkaistu tuomioistuimessa.

Potilasvakuutuskeskus voi pyytää lautakunnalta ratkaisusuosituksen korvausasian ollessa keskuksen käsiteltävänä ja vakuutusyhtiö voi pyytää ratkaisusuosituksen korvauksen takautumisoikeutta sekä vastuunjakoa vakuutusten välillä koskevassa asiassa.

39 §

Oikeus pyytää lausunto liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Tuomioistuin ja asianosainen voivat pyytää liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta lausunnon korvausasian ollessa tuomioistuimen käsiteltävänä.

40 §

Velvollisuus pyytää ratkaisusuositusta liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta

Potilasvakuutuskeskuksen on, jollei korvausasiaa ole ratkaistu tuomioistuimen lainvoimaisella tuomiolla, pyydettävä liikenne- ja potilasvahinkolautakunnalta ratkaisusuositus ennen päätöksensä antamista, kun asia koskee:

1) pysyvän työkyvyttömyyden taikka kuoleman perusteella suoritettavaa jatkuvaa korvausta tai sen sijasta suoritettavaa jatkuvan korvauksen kertakaikkista pääoma-arvoa;

2) jatkuvan korvauksen korottamista tai alentamista vahingonkorvauslain 5 luvun 8 §:n nojalla;

3) virheellisen päätöksen oikaisua asianosaisen vahingoksi, jos asianosainen ei suostu virheen korjaamiseen; suositusta ei tarvitse kuitenkaan pyytää, jos virhe on ilmeinen ja se on aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä tai jos kysymyksessä on ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe.

Jos Potilasvakuutuskeskuksen päätös poikkeaa lautakunnan ratkaisusuosituksesta korvauksensaajan vahingoksi, keskuksen on liitettävä suositus päätökseensä ja annettava päätös tiedoksi lautakunnalle.

41 §

Asian käsittely liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa

Liikenne- ja potilasvahinkolautakunta saa käsitellä korvausasian myös korvausperusteen osalta, vaikka ratkaisusuositusta pyydetään vain korvausmääristä. Jos vahinkoa kärsineen hakemuksesta tehdyssä ratkaisusuosituksessa tällöin todetaan, ettei korvausperustetta ole, Potilasvakuutuskeskus ei saa periä takaisin vahinkoa kärsineelle jo maksettua korvausta.

42 §

Korvauksen viivästyminen

Potilasvahingosta suoritettavan korvauksen viivästyessä Potilasvakuutuskeskuksen on maksettava viivästynyt korvaus viivästysajalta korotettuna (*viivästyskorotus*). Viivästyskorotus määräytyy korkolain 4 §:n 1 momentissa säädetyn korkokannan mukaan. Velvollisuus maksaa korvaus korotettuna ei koske lakisääteistä vakuutusta harjoittavien vakuutus- ja eläkelaitosten välisiä yhteensovitukseen eikä takautumisoikeuteen perustuvia suorituksia.

Viivästyskorotusta on maksettava sitä seuraavasta päivästä lukien, kun Potilasvakuutuskeskuksen olisi tullut maksaa korvaus 33 §:n nojalla. Jos selvitystä on pidettävä riittämättömänä ainoastaan korvauksen määrän osalta, viivästyskorotusta on kuitenkin maksettava sille korvauksen määrälle, jota kohtuudella voidaan pitää selvitettynä. Saman päätöksen perusteella myöhemmin suoritettavalle korvauserälle viivästyskorotus lasketaan kuitenkin eräpäivästä.

Milloin korvausta ei ole voitu vahinkoa kärsineestä johtuvasta syystä maksaa määräajassa, Potilasvakuutuskeskus ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta pidemmältä ajalta kuin sitä seuraavasta päivästä, jona este keskuksen tieten on lakannut. Jos korvauksen suorittaminen viivästyy lain säännöksen johdosta taikka yleisen liikenteen tai maksuliikenteen keskeytymisen taikka muun senkaltaisen ylivoimaisen esteen vuoksi, Potilasvakuutuskeskus ei ole velvollinen maksamaan viivästyskorotusta tällaisen esteen aiheuttamalta viivästysajalta.

Viivästyskorotusta, jonka määrä on pienempi kuin kahdeksan euroa, ei makseta. Rahamäärä tarkistetaan kalenterivuosittain työntekijän eläkelain 96 §:ssä tarkoitetulla palkkakertoimella.

43 §

Korvauksensaajan ilmoitusvelvollisuus

Korvauksensaaja on velvollinen viipymättä ja oma-aloitteisesti ilmoittamaan Potilasvakuutuskeskukselle vahingonkorvauslain 5 luvun 2, 2 d ja 4 §:n sekä tämän lain 25—27 §:ä mukaiseen korvaukseen vaikuttavista muutoksista edellyttäen, että tästä velvollisuudesta on mainittu korvauspäätöksessä.

44 §

Ammatillisen kuntoutuksen keskeytyminen

Jos tämän lain mukainen ammatillinen kuntoutus tai kuntoutustarpeen ja mahdollisuuksien selvittäminen keskeytyy taikka kuntoutuksen alkaminen viivästyy vahinkoa kärsineestä riippuvasta syystä, joka ei ole korvattavan potilasvahingon seurausta, keskeytymisen tai viivästymisen ajalta ei makseta ansionmenetystä.

45 §

Potilasvakuutuskeskuksen takautumisoikeus vahingonaiheuttajaa kohtaan

Korvauksen saajan oikeus saada potilasvahingon aiheuttaneelta tai tämän työnantajalta korvausmäärä, jonka Potilasvakuutuskeskus on hänelle suorittanut, siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle.

Jos potilasvahingon aiheuttanut on yksityishenkilö taikka työntekijä, virkamies tai näihin vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n mukaan rinnastettava muu henkilö tai jos vahingon on aiheuttanut se, jonka potilasvakuutuksesta vahinko on korvattu, oikeus siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle kuitenkin vain, jos potilasvahinko on aiheutettu tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta.

46 §

Potilasvakuutuskeskuksen takautumisoikeus muuta etuuden maksajaa kohtaan

Jos vahinkoa kärsineelle on jo suoritettu korvausta tai etuutta jonkin muun lain nojalla, vahinkoa kärsineen oikeus saada korvausta siirtyy Potilasvakuutuskeskukselle siihen määrään saakka kuin korvauksen tai etuuden maksaja on korvausta suorittanut. Potilasvakuutuskeskukselle ei kuitenkaan siirry korvauksen hakijan oikeus saada korvausta tai etuutta työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista tai tukitoimista annetun lain (380/1987) nojalla.

47 §

Vakuutuslaitoksen takautumisoikeus Potilasvakuutuskeskusta kohtaan

Vakuutuslaitoksella, joka liikennevakuutuslain (460/2016), työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain (873/2015), urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain (276/2009), sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetun lain (1521/2016), tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetun lain (1522/2016) tai työntekijän eläkelain 3 §:ssä tarkoitettujen lakien tai muun vastuuvakuutuksen kuin tuotevastuuvakuutuksen nojalla on maksanut korvausta, on oikeus saada Potilasvakuutuskeskukselta takaisin se osuus korvauksista, johon vahinkoa kärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

Vakuutuslaitoksella, joka on korvannut sairaanhoitokustannuksia vapaaehtoisen henkilövakuutuksen perusteella, on oikeus saada takaisin Potilasvakuutuskeskukselta se osuus korvauksista, johon vahingonkärsineellä olisi tämän lain nojalla ollut oikeus.

5 luku

Jakojärjestelmä

48 §

Jakojärjestelmä ja siitä katettavat kustannukset

Potilasvakuutusta harjoittavien vakuutusyhtiöiden on osallistuttava vuosittain Potilasvakuutuskeskuksen kunakin kalenterivuonna maksamien, 2 momentissa tarkoitettujen kustannusten kattamiseen vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa siten kuin tässä luvussa säädetään (*jakojärjestelmä*). Vakuutusmaksutulolla tarkoitetaan tässä pykälässä vakuutusyhtiön tuloslaskelmaan sisältyvää potilasvakuutuksen vakuutusmaksutuloa.

Jakojärjestelmällä katettavat kustannukset (*jakojärjestelmäkustannukset*) ovat:

1) Potilasvakuutuskeskuksen 22 §:n 3 momentin mukaisesti maksamista vahinkotapahtumista aiheutuneet kustannukset ilman tämän momentin 2—5 kohdassa tarkoitettuja korvauksia, josta määrästä on vähennetty 19 ja 20 §:n nojalla saadut maksut;

2) 28 §:ssä tarkoitetut jatkuviin korvauksiin liittyvät indeksitarkistukset;

3) tämän lain mukaan korvattavat vahingonkorvauslain 5 luvun 2 §:ssä tarkoitetut tarpeellisen sairaanhoidon kustannukset ja muut tarpeelliset kulut, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

4) sellaiset 25 ja 26 §:ssä tarkoitetun kuntoutuksen korvaukset, jotka maksetaan, kun vahinkotapahtuman sattumispäivää seuraavan kalenterivuoden alusta on kulunut yli yhdeksän vuotta;

5) korvaukset suurvahingosta siten kuin 4 momentissa säädetään.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa suurvahingolla tarkoitetaan ajallisesti ja paikallisesti rajoittunutta tapahtumaa tai samaa alkuperää olevaa tapahtumasarjaa, jonka seurauksena potilasvakuutuksen perusteella maksettuja korvauksia maksetaan yhdelle tai useammalle vahinkoa kärsineelle tai muulle korvaukseen oikeutetulle yhteensä yli 20 000 000 euroa (*suurvahinkoraja*).

Suurvahingon korvaukset otetaan huomioon vain siltä osin kuin nämä korvaukset ylittävät suurvahinkorajan. Vakuutusyhtiön osuuden suurvahingosta muodostavat ne korvaukset, jotka Potilasvakuutuskeskus maksaa vakuutusyhtiön myöntämän vakuutuksen perusteella sen jälkeen, kun kaikkien vakuutusyhtiöiden myöntämien vakuutusten perusteella samasta suurvahingosta maksetut korvaukset yhteensä ovat ylittäneet suurvahinkorajan. Korvauksina ei kuitenkaan oteta huomioon 2 momentin 1—4 kohdassa tarkoitettuja suorituksia. Suorituksista vähennetään Potilasvakuutuskeskuksen 45 ja 46 §:ssä säädetyn takautumisoikeuden perusteella saamat korvaukset.

49 §

Jakojärjestelmämaksun suuruus

Potilasvakuutuskeskus ilmoittaa vakuutusyhtiöille 48 §:ssä tarkoitettujen jakojärjestelmäkustannusten maksamisvuotta (*jakojärjestelmävuosi*) edeltävän toukokuun 31 päivään mennessä suhdeluvun, joka määrittelee jakojärjestelmän rahoitusta varten tarvittavien rahoitusosuuksien (*jakojärjestelmämaksut*) määrän suhteessa jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutuloon. Suhdeluvun on perustuttava arvioon jakojärjestelmävuoden jakojärjestelmäkustannusten ja vakuutusmaksutulon määristä. Lisäksi suhdeluvussa on otettava huomioon jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäkustannusten erotuksena syntynyt yli- tai alijäämä (*jakojärjestelmäsaldo*) jakojärjestelmävuotta edeltäviltä vuosilta. Tarkemmat säännökset jakojärjestelmäsaldon huomioon ottamisesta suhdelukua määrättäessä annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmämaksu saadaan kertomalla 1 momentin mukainen suhdeluku vakuutusyhtiön jakojärjestelmävuoden vakuutusmaksutulolla. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo vastaa samaa suhteellista osuutta jakojärjestelmävuodelta ja sitä edeltäviltä vuosilta kertyneestä jakojärjestelmäsaldosta kuin mitä vakuutusyhtiön vakuutusmaksutulo vastaa jakojärjestelmävuoden kaikkien yhtiöiden vakuutusmaksutulosta. Vakuutusyhtiökohtainen jakojärjestelmäsaldo on vakuutusyhtiön velkaa jakojärjestelmälle, jos saldo on ylijäämäinen, ja vakuutusyhtiön saamista jakojärjestelmältä, jos saldo on alijäämäinen.

Potilasvakuutuskeskus tekee jakojärjestelmävuoden toukokuun 31 päivään mennessä ennakkoarvion jakojärjestelmäkustannusten määrästä sekä vakuutusyhtiökohtaisten jakojärjestelmämaksujen ja jakojärjestelmäsaldojen määristä. Tarkemmat säännökset ennakkoarvion perusteista annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Potilasvakuutuskeskus vahvistaa lopullisesti jakojärjestelmävuotta seuraavan toukokuun 31 päivään mennessä jakojärjestelmävuoden jakojärjestelmäkustannusten määrän sekä vakuutusyhtiökohtaiset jakojärjestelmämaksut ja jakojärjestelmäsaldot.

50 §

Jakojärjestelmämaksun suorittaminen

Vakuutusyhtiön on maksettava Potilasvakuutuskeskukselle tai Potilasvakuutuskeskuksen on maksettava vakuutusyhtiölle 49 §:n 3 momentissa tarkoitetun ennakkoarvion mukainen ja 49 §:n 4 momentissa tarkoitetun lopullisesti vahvistetun ja vastaavan ennakkoarvion erotuksesta johtuva suoritus. Tarkemmat säännökset maksusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuun lopullisesti vahvistetun ja vastaavan ennakkoarvion erotuksesta johtuvaan suoritukseen sisällytetään erotukselle laskettu korko vuoden pituiselta ajalta jakojärjestelmävuoden heinäkuun 1 päivästä lukien. Korkona käytetään mainittuna päivänä voimassa ollutta korkolain 12 §:n mukaista viitekorkoa.

51 §

Vakuutuskannan siirron tai luovutuksen vaikutus jakojärjestelmämaksuun

Jos vakuutuskantaa on siirtynyt vakuutusyhtiöstä toiseen jakautumisen tai vakuutuskannan luovutuksen seurauksena, siirtyneisiin vakuutuksiin kohdistuvien toteutuneiden ja ennakkoarvion mukaisten vakuutusmaksutulojen ja jakojärjestelmäkustannusten sekä vakuutuksia vastaavan osuuden jakojärjestelmävuotta edeltävän vuoden vahvistetusta jakojärjestelmäsaldosta katsotaan 49 §:n 3 momentin mukaista ennakkoarviota tehtäessä ja jakojärjestelmäeriä vahvistettaessa kuuluvan sille vakuutusyhtiölle, jolle vakuutuskanta on siirtynyt.

6 luku

Erinäiset säännökset

52 §

Muutoksenhaku ammatillista kuntoutusta koskevaan päätökseen

Joka ei tyydy Potilasvakuutuskeskuksen ammatillista kuntoutusta koskevaan päätökseen, saa hakea siihen muutosta vakuutusoikeudelta viimeistään kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun asianosainen on saanut tiedon keskuksen päätöksestä. Jollei muuta näytetä, valittajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemäntenä päivän sen jälkeen, jona päätös on postitettu valittajan ilmoittamaan osoitteeseen. Asian käsittelyssä noudatetaan muutoin, mitä oikeudenkäynnistä riita-asioissa säädetään.

53 §

Kanneaika

Kanne Potilasvakuutuskeskuksen tekemän korvausta koskevan päätöksen taikka vakuutuksenottajan, vakuutetun, vahinkoa kärsineen tai muun korvaukseen oikeutetun asemaan vaikuttavan muun päätöksen johdosta on oikeuden menettämisen uhalla nostettava Potilasvakuutuskeskusta vastaan kolmen vuoden kuluessa siitä, kun asianosainen on saanut kirjallisen tiedon Potilasvakuutuskeskuksen päätöksestä ja tästä määräajasta.

Jos asia saatetaan vireille liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa, kanneajan kuluminen keskeytyy menettelyn ajaksi.

Kanneajan kuluminen katsotaan katkenneeksi sinä päivänä, kun asian käsittely päättyy liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa.

Kanneajan ei katsota katkenneen, jos asian käsittely tuomioistuimessa tai liikenne- ja potilasvahinkolautakunnassa keskeytyy tai peruuntuu ennen kuin asia on ratkaistu. Tällöin kanneaika umpeutuu kuitenkin aikaisintaan vuoden kuluessa menettelyn päättymisestä. Kanneaikaa voidaan pidentää vain yhden kerran.

54 §

Potilasvakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada:

1) vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta sekä muulta taholta, johon viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999), jäljempänä *julkisuuslaki*, sovelletaan, tiedot vahinkoa kärsineen tai korvaukseen oikeutetun työsuhteista, yrittäjätyöstä ja ansioista, hänelle maksetuista etuuksista ja muista korvausvastuun ratkaisemista varten tarpeellisista seikoista;

2) työnantajalta tiedot vahinkoa kärsineen työstä, työnantajan hänelle maksamista vastikkeista ja niiden perusteista; ja

3) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöltä, terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä vahinkoa kärsineen kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä sosiaalipalveluiden tuottajalta tai hoitolaitokselta tämän laatima lausunto ja muita tietoja potilasasiakirjoista, terveydentilasta, työkyvystä, hoidosta ja kuntoutuksesta.

Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus saada Verohallinnolta 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot vahinkoa kärsineen ansioista, vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu Potilasvakuutuskeskuksen tiedonsaantioikeus edellyttää, että tiedot ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan korvausasian ratkaisemista varten tai muuten välttämättömiä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Potilasvakuutuskeskuksella on velvollisuus maksaa 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettujen tietojen toimittamisesta kuluja vastaava kohtuullinen korvaus, ellei kysymys ole tietojen saannista siltä terveyden- ja sairaanhoidon harjoittajalta, jonka antamaa hoitoa vahinkoasia koskee. Potilasvakuutuskeskuksen pyytämistä lausunnoista on lausunnon antajalla kuitenkin oikeus saada kohtuullinen palkkio.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja saa hakea teknisen käyttöyhteyden avulla ilman sen suostumusta, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista on varmistuttava tietojen asianmukaisesta suojaamisesta.

55 §

Potilasvakuutuskeskuksen oikeus saada virka-apua

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto sekä aluehallintovirastot ovat velvollisia antamaan Potilasvakuutuskeskukselle virka-apua 54 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

56 §

Julkisuuslain soveltaminen

Julkisuuslakia sovelletaan Potilasvakuutuskeskukseen ja vakuutusyhtiöihin siltä osin kuin ne käyttävät julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua julkista valtaa, jollei tässä tai muussa laissa toisin säädetä.

Myös silloin, kun kysymys ei ole julkisen vallan käytöstä, Potilasvakuutuskeskukseen ja vakuutusyhtiöihin sovelletaan julkisuuslain asiakirjasalaisuutta koskevaa 22 §:ää, vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa koskevaa 23 §:ää, salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja koskevaa 24 §:ää, salassapidosta poikkeamista ja sen lakkaamista koskevaa 7 lukua sekä rangaistussäännökset sisältävää 35 §:ää tämän lain toimeenpanoon liittyvissä asioissa.

57 §

Potilasvakuutuskeskuksen ilmoitusoikeus

Salassapitosäännösten ja muiden tiedonluovuttamista koskevien rajoitusten estämättä Potilasvakuutuskeskuksella on oikeus ilmoittaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle tai aluehallintovirastolle sen tietoon tulleesta seikasta, joka voi vaarantaa potilasturvallisuutta.

58 §

Potilasvakuutuskeskuksen velvollisuus tietojen antamiseen

Potilasvakuutuskeskuksen on, sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä annettava työntekijän eläkelain 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulle eläkelaitokselle tiedot, jotka ovat välttämättömiä eläkelaitoksen takautumisoikeuden toteuttamiseksi.

59 §

Rekisteröidyn oikeuden rajaaminen

Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitetulla rekisteröidyllä ei ole mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaista oikeutta siihen, että Potilasvakuutuskeskuksen tulee rajoittaa henkilötietojen käsittelyä silloin, kun se hoitaa tämän lain mukaista tehtävää, jos rekisteröidyn vaatimus on ilmeisen perusteeton.

60 §

Vakuutusten ja vahinkojen tilastointi

Potilasvakuutuskeskus pitää potilasvahinkojen ehkäisyä sekä tämän lain toimeenpanoa ja kehittämistä varten tilastoa vahinkotapahtumista, vakuutuksista, vakuutuksenottajista, potilasvahingoista ja korvauksista (*potilasvakuutustilasto*). Potilasvakuutuskeskuksen on ylläpidettävä potilasvakuutustilastoon perustuvaa potilasvahinkoriskiä kuvaavaa riskiluokitusta.

Potilasvakuutuskeskuksen tehtävänä on laatia tilasto potilasvahingoista (*potilasvahinkotilasto*) sekä selvitys vakuutuksista, potilasvahingoista ja maksetuista korvauksista riskiluokitukseen perustuvan ryhmittelyn mukaisesti (*riskitutkimus*).

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä potilasvakuutus- ja potilasvahinkotilaston, riskiluokituksen ja riskitutkimuksen sisällöstä sekä siitä, miten ja milloin vakuutusyhtiön on toimitettava tiedot Potilasvakuutuskeskukselle.

61 §

Finanssivalvonnan tilastotutkimus

Finanssivalvonnan tulee julkaista vähintään kolmen vuoden välein selvitys, josta ilmenee kunkin vakuutusyhtiön potilasvakuutuksen toteutunut tulos vähintään viideltä edeltävältä kalenterivuodelta.

62 §

Potilasvakuutuskeskuksen muut tehtävät

Sen lisäksi, mitä edellä säädetään, Potilasvakuutuskeskus voi hoitaa muita tehtäviä, jotka edistävät potilasvakuutuslainsäädännön toimeenpanoa ja kehittämistä tai potilasvahinkojen ennaltaehkäisyä sekä hoitaa keskuksen hallituksen määrittelemät palvelutehtävät.

63 §

Vakuutusyhtiön selvitystila ja konkurssi

Vakuutus päättyy kuukauden kuluttua siitä, kun vakuutuksenottaja sai tiedon vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin alkamisesta ja hänen velvollisuudestaan ottaa uusi vakuutus tässä määräajassa. Jollei vakuutuksenottaja ole tätä ennen ottanut vakuutusta toisesta vakuutusyhtiöstä, hänen katsotaan laiminlyöneen tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa. Selvitysmiehet ja konkurssipesä sekä ulkomaisen vakuutusyhtiön osalta Potilasvakuutuskeskus ovat velvolliset viipymättä ilmoittamaan kirjallisesti vakuutuksenottajille edellä mainitusta velvollisuudesta ottaa vakuutus toisesta vakuutusyhtiöstä.

Potilasvakuutuskeskus vastaa suomalaisen vakuutusyhtiön selvitystilan ja konkurssin yhteydessä korvauksista sen jälkeen, kun vakuutuskanta ja sitä vastaava omaisuus on siirretty keskukselle, sekä huolehtii muista vakuutusyhtiölain 23 luvun 21 §:ssä ja ulkomaisista vakuutusyhtiöistä annetun lain 49 §:ssä säädetyistä tehtävistä. Sellaisen vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin osalta, jonka kotipaikka on muussa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa kuin Suomessa, Potilasvakuutuskeskuksen velvollisuus vastata korvauksista alkaa Finanssivalvonnan määräämästä ajankohdasta.

Potilasvakuutuskeskuksella on sen jälkeen, kun vakuutusyhtiö on asetettu selvitystilaan tai konkurssiin, oikeus saada selvitysmiehiltä ja konkurssipesästä 1 ja 2 momentissa ja 64 §:ssä säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tarvittavat tiedot.

64 §

Vakuutuksenottajan lisämaksuvelvollisuus

Jos vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutusyhtiölain 14 luvun 5 §:n mukaisen vakuutuksenottajaosakkaalle mahdollisesti määrätyn lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, vakuutuksenottaja voidaan velvoittaa maksamaan lisävakuutusmaksu siten kuin tässä pykälässä säädetään. Mitä tässä pykä-

lässä säädetään, ei koske sellaista elinkeinonharjoittajaa, joka huomioon ottaen hänen elinkeinotoimintansa laatu ja laajuus sekä olosuhteet muutoin on vakuutusyhtiön sopijapuolena rinnastettavissa kuluttajaan.

Lisävakuutusmaksu voidaan määrätä sellaiselle vakuutuksenottajalle, joka on omistuksen perusteella tai muutoin käyttänyt merkittävää vaikutusvaltaa vakuutusyhtiön hallinnossa, jos potilasvakuutusta harjoitettaessa on olennaisesti jätetty noudattamatta vakuutusliikkeen harjoittamista koskevia säännöksiä tai määräyksiä taikka jos liiketoiminnassa on syyllistytty rikolliseen menettelyyn, jota ei voida pitää vähäisenä. Lisävakuutusmaksun suuruus on kunkin vakuutuksenottajan osalta hänen saamansa taloudellisen hyödyn suuruinen.

Jos 2 momentin mukainen lisävakuutusmaksu ei riitä turvaamatta jääneen osuuden kattamiseksi ja jos vakuutusmaksut ovat keskimäärin olleet kohtuuttoman alhaiset vakuutuksista aiheutuneisiin kustannuksiin verrattuina ja tämän voidaan arvioida olennaisesti vaikuttaneen vakuutusyhtiön joutumiseen selvitystilaan tai konkurssiin, voidaan 2 momentin mukaisen maksun lisäksi määrätä lisävakuutusmaksu vakuutusyhtiön niille muille potilasvakuutuksenottajille, jotka ovat saaneet olennaista taloudellista hyötyä liian alhaisista vakuutusmaksuista. Lisävakuutusmaksu saa kunkin vakuutuksenottajan osalta olla enintään yhtä suuri kuin se taloudellinen hyöty, jonka vakuutuksenottaja on liian alhaisten vakuutusmaksujen johdosta saanut kolmen vuoden aikana ennen vakuutusyhtiön joutumista selvitystilaan tai konkurssiin.

Päätöksen lisävakuutusmaksusta, sen suuruudesta ja tilittämisestä tekee Potilasvakuutuskeskus. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella annetaan tarvittaessa tarkempia säännöksiä lisävakuutusmaksun suuruudesta ja tilittämisestä. Maksuunpannulle ja maksettavaksi erääntyneelle lisävakuutusmaksulle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 a §:ssä säädetyn korkokannan mukaan. Mitä tämän lain 17 ja 18 §:ssä säädetään vakuutusmaksusta, sovelletaan myös lisävakuutusmaksuun.

65 §

Vakuutusyhtiöille määrättävä yhteistakuumaksu

Jos vakuutusyhtiön selvitystilan tai konkurssin johdosta korvaus jää joko osittain tai kokonaan turvaamatta vakuutuksenottajien lisämaksuvelvollisuuden toteuttamisen jälkeen, korvauksesta tai sen osasta vastaavat potilasvakuutusta harjoittavat vakuutusyhtiöt yhdessä. Turvaamatta jäävä osuus rahoitetaan perimällä vuosittain yhteistakuumaksu niiltä vakuutusyhtiöiltä, jotka harjoittavat potilasvakuutusta maksuunpanovuonna. Vakuutusyhtiö voi sisällyttää yhteistakuumaksusta aiheutuvan menojen lisäyksen potilasvakuutuksen erääntyviin vakuutusmaksuihin.

Yhteistakuumaksun suuruus määräytyy vakuutusyhtiön potilasvakuutuksesta saaman taikka tällä vakuutuksella katettavien riskien perusteella arvioidun vakuutusmaksutulon mukaisessa suhteessa. Maksun suuruus voi olla vuodessa enintään kaksi prosenttia edellä tarkoitetusta vakuutusmaksutulosta. Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tämän momentin soveltamisesta.

Maksuunpannulle ja maksettavaksi erääntyneelle yhteistakuumaksulle ja sen ennakolle, jota ei ole suoritettu viimeistään eräpäivänä, peritään viivästyskorkoa korkolain 4 a §:ssä säädetyn korkokannan mukaan. Yhteistakuumaksu ja sen ennakko sekä viivästyskorko ovat suoraan ulosottokelpoisia. Niiden perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa.

66 §

Virkavastuu

Potilasvakuutuskeskuksen ja vakuutusyhtiön palveluksessa olevaan henkilöön sekä Potilasvakuutuskeskuksen hallituksen jäseneen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia

säännöksiä heidän suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

7 luku

Voimaantulo

67 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

68 §

Kumottavat lait

Tällä lailla kumotaan:
1) potilasvahinkolaki (585/1986); ja
2) eräiden potilasvahinkokorvausten sitomisesta palkkatasoon annettu laki (255/1987).

69 §

Viittaukset aikaisempaan lakiin

Jos muualla lainsäädännössä viitataan tällä lailla kumottuun potilasvahinkolakiin, sen asemesta sovelletaan tätä lakia.

70 §

Siirtymäsäännökset

Tätä lakia sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleeseen vakuutussopimukseen lain voimaantuloa lähinnä seuraavan vakuutuskauden alusta lukien.

Ennen tämän lain voimaantuloa annetun terveyden- ja sairaanhoidon yhteydessä sattuneeseen vahinkotapahtumaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 2 momentista poiketen 32—44 ja 52—56 §:ää sovelletaan myös ennen tämän lain voimaantuloa sattuneisiin potilasvahinkoihin.

Potilasvakuutuskeskuksessa lain voimaan tullessa vireillä olleisiin vakuutusmaksua vastaavaa maksua ja laiminlyöntimaksua koskeviin asioihin, joista ei ole annettu päätöstä lain voimaan tullessa, sovelletaan 19—21 §:ää.

Edellä 2 momentista poiketen 48 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin kustannuksiin luetaan myös kustannukset 22 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitetuista ennen tämän lain voimaantuloa sattuneista potilasvahingoista.

Helsingissä 22 päivänä elokuuta 2019

Tasavallan Presidentti

Sauli Niinistö

Sosiaali- ja terveysministeri Aino-Kaisa Pekonen